

Освіта — це основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Мета освіти — всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей та утвердження гуманізму, взаємоповаги між націями і народами, виховання високих моральних якостей.

Розвиток у державі системи освіти є свідченням духовного і соціального прогресу суспільства.

БАЗОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ ТА НАУКИ:

- ✓ Конституція України від 28.06.1996;
- ✓ Закон України "Про освіту" від 23.05.1991;
- ✓ Закон України "Про дошкільну освіту" від 11.07.2001;
- ✓ Закон України "Про загальну середню освіту" від 13.05.1999;
- ✓ Закон України "Про позашкільну освіту" від 22.06.2000;
- ✓ Закон України "Про професійно-технічну освіту" від 10.02.1998;
- ✓ Закон України "Про вищу освіту" від 17.01.2002;
- ✓ Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" від 13.12.1991;
- ✓ Закон України "Про науково-технічну інформацію" від 25.06.1993.

ПРАВО НА ОСВІТУ В МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТАХ ІЗ ПРАВ ЛЮДИНИ

1. Загальна декларація прав людини, проголошена ООН 10 грудня 1948 року.

Стаття 26:

✓ кожна людина має право на освіту. Освіта повинна бути безплатною, хоча б початкова і загальна. Початкова освіта повинна бути обов'язковою. Технічна і професійна освіта повинна бути загальнодоступною, а вища освіта повинна бути однаково доступною для всіх на основі здібностей кожного;

✓ освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особи і збільшення поваги до прав людини і основних свобод. Освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами і повинна сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй по підтриманню миру;

✓ батьки мають право пріоритету у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей.

2. Конвенція ООН про права дитини, прийнята 20 листопада 1989 року, ратифікована Постановою Верховної Ради України від 27 лютого 1991 року.

Стаття 28:

✓ Держави-учасниці визнають право дитини на освіту, і з метою поступового досягнення здійснення цього права на підставі рівних можливостей вони, зокрема:

а) вводять безплатну й обов'язкову початкову освіту;

б) сприяють розвиткові різних форм середньої освіти, як загальної, так і професійної, забезпечують її доступність для всіх дітей та вживають таких заходів, як введення безплатної освіти та надання у випадку необхідності фінансової допомоги;

с) забезпечують доступність вищої освіти для всіх на підставі здібностей кожного за допомогою всіх необхідних засобів;

ПРАВО НА ОСВІТУ

д) забезпечують доступність інформації і матеріалів у галузі освіти й професійної підготовки для всіх дітей;

е) вживають заходів для сприяння регулярному відвіданню шкіл і зниженню кількості учнів, які залишили школу.

3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, прийнятий від 16.12.1966, ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19.10.1973.

Стаття 13:

✓ держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на освіту;

✓ а) початкова освіта повинна бути обов'язковою; б) середня освіта повинна бути відкрита і зроблена доступною для всіх шляхом вжиття всіх необхідних заходів.

4. Перший Протокол до Конвенції про захист прав і основних свобод людини, прийнятий від 20.03.1952, ратифікований від 17.07.1997.

Стаття 2:

✓ нікому не може бути відмовлено в праві на освіту.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

✓ доступність для кожного громадянина усіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою;

✓ рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку;

✓ гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей;

✓ органічний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, традиціями;

✓ незалежність освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій;

✓ науковий, світський характер освіти;

✓ інтеграція з наукою і виробництвом;

✓ взаємозв'язок з освітою інших країн;

✓ гнучкість і прогностичність системи освіти;

✓ єдність і наступність системи освіти;

✓ безперервність і різноманітність освіти;

✓ поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА ОСВІТУ В КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 53. Кожен має право на освіту.

Повна загальна середня освіта є обов'язковою.

Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах, розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам.

Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

ЯКА СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ?

Система освіти складається із закладів освіти, наукових, науково-методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти.

Структура освіти має такий вигляд:

✓ дошкільна освіта;

✓ загальна середня освіта;

✓ позашкільна освіта;

✓ професійно-технічна освіта;

✓ вища освіта;

✓ післядипломна освіта;

✓ аспірантура;

✓ докторантура;

✓ самоосвіта.

ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ОТРИМАННЯ ОСВІТИ

За порушення права на отримання освіти передбачається кримінальна відповідальність, так:

1. Незаконна відмова у прийнятті до навчального закладу будь-якої форми власності –

карається штрафом до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

2. Незаконна вимога оплати за навчання у державних чи комунальних навчальних закладах –

карається штрафом до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.